

1

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ

АРАБ ТИЛИ

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

ТОШКЕНТ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Ўзбекистон Республикаси

Ўзбекистон Республикаси

Ўзбекистон Республикаси

Ўзбекистон Республикаси Олий
ва ўрта махсус таълим
вазирлигининг 2008 йил “23”
августдаги “263”-сонли
буйруғи билан тасдиқланган.

АРАБ (ВОРС) ТИЛИ
фанининг

ЎҚУВ ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	5200000 – Гуманитар фанлар ва санъат
Таълим соҳаси:	5220000 – Гуманитар фанлар
Таълим йуналиши:	5220100 – Филология (Ўзбек филологияси)

Фаннинг ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими ўқув-методик бирлашмалари фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2008 йил 20 августдаги "4" -сон мажлис баёни билан маъқулланган.

Фаннинг ўқув дастури Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Азимова Г.

-Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти кафедраси катта ўқитувчи

Зоҳидов Р.

-Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти кафедраси доценти,
филология фанлари номзоди

Такризчилар:

Шомуродова С.

-ТошДШИ ўқитувчиси

Эназаров Т.

-ЎзМУ ўзбек тилшунослиги кафедраси доценти, ф.ф.д.

Фаннинг ўқув дастури Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Илмий-методик кенгашида тасвир қилинган (2008 йил "27" июл даги "9" -сонли баённома).

Кириш

Ушбу дастур "Ўзбек филологияси" факультетининг 1-2-босқич бакалавр йўналишидаги талабалари учун мўлжалланган. Мазкур дастурни тузишда республикамизда чоп этилган араб (форс) тили бўйича тузилган дареликлар асос қилиб олинган.

Бу дастур ҳозирги адабий араб (форс) тили ва унинг грамматик нормалларини ўз ичига олади. Шу билан бирга, талабаларни эски араб (форс) тилининг айрим хусусиятлари билан таништириш мақсадида, классик араб (форс) тилига хос баъзи грамматик формаларга ҳам эътибор қаратилган.

Ўқув фанининг мақсади ва вазифалари

Араб (форс) тили курсининг мақсад ва вазифалари талабаларда илмий ахборот билан ишлаш кўникмаларини ва малакаларини шакллантириш, ўқиш, ёзиш, имлосидаги қўлёзма, тошбосма газета, журнал ва илмий асарларни ўқишга, улардан ўз фаолияти учун зарур бўлган ахборотларни олишга ўрганиш, жорий имлога табдил ва таҳлил қила олишларига эришиш.

Фан бўйича талабаларнинг билими, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар

Талабаларга араб (форс) тилида имло қоидалари, сўз ясалиши, ўзак ва у орқали сўзларни топа билиш, араб алифбосидаги матнларни қийинчиликсиз мутулаа қилиб табдил қила олиш, ўзбек тили таркибидаги араб (форс) сўзларни таҳлил қила олиши каби талаблар қўйилади.

Фанининг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвий кетма-кетлиги

"Араб (форс) тили" фани асосий ихтисослик фанлардан бири ҳисобланиб, 1,2, 3-семестрларда ўқитилиди. Дастурларни амалга ошириш "Ўзбек адабиёт тарихи", "Тилшунослик", "Тарих", "Матншунослик" каби фанлардан етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишни талаб қилади ҳамда шу каби фанлар билан чамбарчас боғлиқдир.

Фанининг ишлаб чиқаришдаги ўрни

Араб (форс) тилида битилган адабий меросимиз жуда сермахсулдир. Эски ва ҳозирги ўзбек тилида араб (форс) тилидан зохир бўлган сўз ва бирикмалар ғоят бисёр. Ўзбек адабий ва ўзбек илмий мутахассиси араб (форс) тилларини мукамал билмоқликлари даркор. Шу сабабли ушбу фан асосий ихтисослик фанларидан бири ҳисобланиб, ўзбек тили ва адабиёт фанининг ажралмас бўлагидир.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини хисобга олган ҳолда куйидагилардан фойдаланиш тавсия этилади.

- Дарслик ва ўқув қўлланмалари бўйича фан боблари ва мавзуларини ўрганиш;
- Тарқатма меъёрлар бўйича мавзулар қисмини ўзлаштириш;
- Махсус Эронда чоп этилган адабиётлар бўйича фан бўлимлари ва мавзулари бўйича ишлаш;
- Фаол ва муаммоли ўқиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулоти.

Амалий машғулотларни ўтказиш бўйича тавсия этиладиган тахминий мавзулар

1. Араб алифбосидаги "мўнфасил" ва "мўтгасил" ҳарфларни ёдлаш.
2. Қисқа унлиларнинг ёзувда ифодаланиши.
3. Сўзларни ёдлаш.
4. Арабча (форсча) матнларини мустақил ўқиш ва ўзбек тилига таржима қилиш.
5. Кишилиқ олмошлари ва шахс-сон қўшимчалари.
6. Санок сонлар .
7. Эгалик аффикселари.
8. Феъллар ва уларнинг негизлари.
9. Матнларни, мақолларни ёдлаш.

Дастурнинг информацион-услубий таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари ва педагогик ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган.

- талаффузни яхшилаш ва арабча (форсча) нутқини ривожлантириш учун дарсларда замонавий компьютер технологияларидан;
- матнларни ва жумлаларни таржима қилиш жараёнида, яъни амалий машғулотларда ақлий ҳужум, гуруҳий фикрлаш педагогик технологиялардан;
- феъл замонлари ва сўзларни грамматик таҳлил қилишда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳий фикрлаш педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилади.

Фойдаланиладиган асосий дарсликлар ва ўқув қўлланмалар рўйхати

Асосий дарсликлар ва ўқув қўлланмалар

1. Абдусаматов М. Форс тили, -Т.: "Шарқ", 2008.
2. Абдусаматов М. Сиз форсча сўзлашасизми? -Т.: "Ўқитувчи", 1971.
3. Баранов Х. Арабско-русский словарь. -М., 1985.
4. Талабов Э. Араб тили. -Т.: "Ўқитувчи", 1993.

5. Халидов Б. Учебник арабского языка. -Т.: "Ўқитувчи", 1977.
6. Форсча - ўзбекча ўқув лугати. -Т.: "Ўқитувчи", 1988.

Кўшимча адабиётлар

7. Иброҳимов Б. Ўзбекча-арабча сўзлашгич. -Т., 1994.
8. Иброҳимов Н., Юсупов Т. Араб тили грамматикаси. 1,2-жилдлар.-Т., 1998, 2003.
9. Рубинчик А. Персидко-русский словарь, -М.: "Советская энциклопедия", 1970.
10. Куронбеков А., Вохидов А., Зияева Т. Форс тили. -Т., 2006.

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ

ЎЗБЕК ФИЛОЛОГИЯСИ ФАКУЛЬТЕТИ
“МАТНШУНОСЛИК, МИЛЛИЙ УЙҒОНИШ ВА ҲОЗИРГИ ЎЗБЕК
АДАБИЁТИ” КАФЕДРАСИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Ўзбек филологияси факультети
декани ЖАББОРОВ Н.

---

28 август 2011 йил

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН
ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Бакалавриат йўналиши: 5220100 – филология (ўзбек филологияси)

Умумий вақт сарфи – 182 соат

Амалий машғулот – 93 соат

Мустақил таълим – 89 соат

Тошкент – 2011

Давлат таълим стандартига мувофиқ ўқув дастурининг мазмуни:

Ушбу дастур Ўзбек филологияси факультетлари талабалари учун мўлжалланган бўлиб, унда талабадан араб алифбоси ва харфлари ёзилиш шаклларини мукаммал ўрганиши; араб алифбосидаги араб тилига хос харфларнинг хусусиятларини ангаб етиши; сўзлар ўзагини аниқлаши; сўз ясалиши ва уларни ҳосил қилувчи вазнларини тўла ўзлаштириши; қискача араб тили грамматикасини эгаллаши; араб тили луғатларидан бемалол фойдалана олиши ва булар натижасида XV–XX аср бошларида битилган илмий-адабий манбаларни ўқий олиш ва таҳлил қилиш малакасини эгаллашни талаб қилади.

Тузувчи: З.Ш.Абдирашидов – Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети “Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти” кафедраси катта ўқитувчиси.

Такризчи: Р.Зоҳидов – филология фанлари номзоди, Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети “Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти” кафедраси мудири.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети “Матншунослик, миллий уйғониш ва ҳозирги ўзбек адабиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган (28 август 2011 йил 1-сонли Баённома).

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ўзбек филологияси факультети Илмий кенгаши тарафидан тасдиқланган (28 август 2011 йил 1-сонли Баённома).

1. КИРИШ

1.1. Фани ўқитишнинг мақсад ва вазифалари

“Араб тили” фанини ўқитиш талабани араб тили ва унинг қисқача грамматикаси билан таништириш; араб имлосида битилган ўтмиш маданий, адабий ва илмий меросимизнинг дурдона асарларини қийинчиликсиз мутолаа қилишига ва уларнинг мазмунини тўла англашига эришишни мақсад қилади.

Юқорида келтирилган мақсадда келиб чиқиб, “Араб тили” фани талабада олган билими натижасида ўзига ишонч ҳосил бўлишига замин тайёрлаш ва билганларини амалда қўллай олишига йўналтириш; XV-XX аср бошларида битилган илмий-адабий манбаларни бемалол ўқий олиш ва таҳлил қилиш малакасини ҳамда кенг қамровли билим салоҳиятини шакллантиришни ўз олдига вазифа қилади.

1.2. Ўқув фани бўйича Давлат таълим стандартига мувофиқ талабаларнинг билимлари ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар Бакалавр:

- араб тили фонетикаси ва алифбоси ҳақида тўла маълумотга;
- араб тилига ҳос қиска ва чўзиқ унлилар ва бошқа белгилар;
- араб ва эски ўзбек ёзувидаги ўзаро фарқлар ҳақида тасаввурга эга бўлиши лозим.

1.3. Талабалар билими ва қўллай олиши лозим бўлган қондалар

- араб тили грамматик қондаларини етарли даражада пухта ўзлаштириши ва амалда қўллай билиши;
- араб сўзлари ўзигагина аниқлай олиши;
- феъл ва сўз воқелини вазилари ва шакллариини ёддан билиши;
- араб тили дугатларидан сўзларни қийинчиликсиз қидириб топиши лозим.

Зарурий кўникмалар:

- араб тилига ҳос товушларни тўғри талаффуз қилиш;
- турли араб ёзув усулларида битилган матнларни бемалол ўқий олиш;
- сўз бойлигини орттириб бориш.

1.4. Ўқитишда таълимнинг компьютер ахборотлаштириш ва бошқа зарурий технологияларни қўллаш

Араб тилини ўргатиш анъанавий ва илғор таълим бериш усулларидан истифода қилган ҳолда амалга оширилади. Бунда интерактив, ақлий ҳужум ва блиц сўров усулларида кенг фойдаланилади. Шунингдек, ўқув материаллари турли техник воситалар орқали тақдим қилинади. Ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари ва педагогик ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Жумладан:

- араб тилига ҳос бўлган товушларни талаффузини яхшилаш ривожлантириш учун дарсларда замонавий компьютер технологияларидан;

- матнларни ва жумлаларни таржима қилиш жараёнида ақлий ҳужум, гуруҳий фикрлаш педагогик технологиялардан;
- феъл замонлари ва сўзларни грамматик таҳлил қилишда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳий фикрлаш педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилади.

2. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАВЗУЛАРИ

1. Кириш. Фонетика ва ёзув. Умумий маълумотлар.
2. Ҳарфлар ва уларнинг ёзувдаги шакллари.
3. Унлилар. Қисқа ва чўзиқ унлилар. Ташдид (иккиланиш).
4. Ҳамза ва унинг турлари. Араб тилига хос “бўш” ҳарфлар.
5. Шамсий ва қамарий ҳарфлар.
6. Танвинлар.
7. Араб сўзларининг тузилиши.
8. Ўзак ва унинг турлари.
9. Жинс категорияси.
10. Содда гап.
11. Аниқлик ва ноаниқлик. Иккилик сон.
12. Кўплик сон ва унинг турлари.
13. Кишилиқ ва кўрсатиш олмошлари.
14. Кўмакчилар.
15. Келишиқ. Исмларнинг турланиши.
16. Мослашган ва мослашмаган аниқловчи.
17. Феъл. Феъл ясашиш вазнлари.
18. Феълнинг замон шакллари.
19. Изофа бирикмаси.
20. Феълларнинг аниқ ва мажҳул даражалари.
21. Майл. Истак ва буйруқ майллари.
22. Масдар (феълдан ясалган от).
23. Сон. Санок ва тартиб сонлар.
24. Луғат билан ишлаш амалиёти.

3. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН МАВЗУ ВА ТОПШИРИҚЛАР

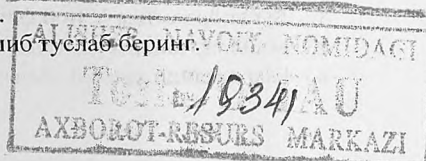
1. ن, ث, ب, ا, ا харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
2. ز, ر, د, د, و, و харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
3. Чўзиқ ва қисқа унлилар. ج, ك, ل, م харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Танвинлар. Сўзлар машқ қилиш.
4. ط, ظ, ش, س харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
5. ق, ف, ض, ص харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш. Ташдид-иккиланиш.

6. ح, خ, ع, غ, ة харфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
7. Ҳамза ە. Васлалӣ Ҳамза. Аниқлик артикли. Шамсий ва қамарий харфлар.
8. Араб тилида сўз туркумлари. Сўзлар структураси. Ўзак. Ўзак ва ноўзак харфлар.
9. Исмларда жинс категорияси.
10. Сон категорияси. Иккилик сон. Машқлар бажариш.
11. Кўплик. Тўғри кўплик. Машқлар бажариш.
12. Синик кўплик. Машқлар бажариш.
13. Аниқловчи. Машқлар бажариш.
14. Нисбий сифат. Машқлар бажариш.
15. Кўмакчилар. Уларнинг маънолари.
16. Бирикма олмошлари. Машқлар бажариш.
17. Синик кўплик турлари. Уларнинг келишида турланиши ва мослашув қоидалари.
18. Изофа бирикмаси. Машқлар бажариш.
19. Феъл. I-Боб феъли. Феълнинг ўтган замон шакли. Машқлар бажариш.
20. II-Боб феъли. V-Боб феъли. Машқлар бажариш.
21. III боб феъли. VI боб феъли. Машқлар бажариш.
22. VII боб феъли. VIII боб феъли. Машқлар бажариш.
23. X-Боб феъли. IX-Боб феъли. Машқлар бажариш.
24. Луғат билан ишлаш кўникмасини шакллантириш.

4. ЖОРИЙ НАЗОРАТ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН ОҒЗАКИ САВОЛЛАР

1. ا, ب, ت харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. ث, ن харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
3. و, د, ي харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
4. ذ, ر, ز харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
5. Чўзиқ унлилар ёзувда қандай ифодаланлади.
6. Қисқа унлилар ёзувда қандай ифодаланлади.
7. ج, ك харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
8. ل, م харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
9. س, ش харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
10. ط, ظ харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
11. Танвин нима? У ҳақда гапириб беринг.
12. ص, ض харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.

13. ف, ق харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
14. Ташдид-иккиланиш сўзда қачон қўлланилади?
15. ح, خ харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
16. ع, غ, ° харфларининг ёзилиш шакллари кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
17. Ҳамза ە нинг ёзувда ифода этиш шакллари кўрсатинг ва тушунтиринг.
18. Васлани ҳамза 1 нима?
19. ال - аниқлик артикли ҳақида гапириб беринг.
20. Шамсий ва қамарий харфларнинг фарқи нимада?
21. Шамсий харфларни айтиб беринг.
22. Қамарий харфларни айтиб беринг.
23. Араб тилида сўз туркумларини тушунтиринг.
24. Ўзақ ҳақида тушунча беринг.
25. Берилган матндан шамсий ва қамарий харф билан бошланувчи сўзларни аниқланг.
26. Ноўзақ харфлар ҳақида маълумот беринг.
27. Жинс категорияси ҳақида гапириб беринг.
28. Содда гапга таъриф беринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
29. Сўроқ юклама ва олошларини айтиб беринг.
30. Махсус сўроқ гапга мисоллар келтиринг ва жавобларини айтинг.
31. Алтернатив сўроқ гап қандай ясалади?
32. Иккилик сон қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
33. Кўплик ҳақида гапириб беринг.
34. Тўғри кўплик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
35. Сикик кўплик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
36. Кишилик олошларини айтиб беринг.
37. Кўрсатиш олошларини айтиб беринг.
38. Араб тилида келишик ҳақида маълумот беринг.
39. Исملарнинг келишикда турланишини мисоллар орқали кўрсатиб беринг.
40. Аниқловчи ҳақида маълумот беринг ва мисоллар орқали тушунтиринг.
41. Мослашган аниқловчи қандай ясалади? Мисоллар орқали тушунтириб беринг.
42. Нисбий сифат қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
43. Берилган матндан ўтилган мавзуларга оид мисолларни топинг ва таҳлил қилинг.
44. Кўмакчилар ҳақида маълумот беринг.
45. جلس феълини ўтган замонда туслаб беринг.
46. Берилган матндан кўмакчиларни топинг.
47. Берилган матндан тўғри ва сикик кўпликдаги сўзларни топинг ва бирликдаги шакллари айтиб беринг.
48. Бирикма олошларини айтиб беринг.
49. Бирор сўзга бирикма олошлари кўшиб туслаб беринг.

50. Иккилик сондаги сўзларга бирикма олмоши кўшилганда қандай ўзгариш бўлади? Мисоллар билан тушунтиринг.
51. Берилган матндан бирикма олмошларни топинг.
52. كان - феъли ҳақида гапиринг ва уни ўтган замонда туслаб беринг.
53. Икки келишikli исмлар ҳақида маълумот беринг.
54. طشقتد - матнида белгиланган гапни таҳлил қилинг.
55. طشقتد - матнидаги назарий мавзуга оид сўзларни таҳлил қилинг.
56. Синиқ кўплик ҳақида маълумот беринг.
57. Синиқ кўплик ҳосил қилувчи вазнларни айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
58. Луғат ёрдамида синиқ кўпликадаги 10 сўз топинг ва ясалган вазнларини аниқланг.
59. Синиқ кўпликадаги сўзларнинг келишиқда турланиши ва мослашув коидаларини тушунтиринг. Мисоллар келтиринг.
60. Берилган матндан синиқ кўпликадаги сўзларни топинг ва ясалган вазнини аниқланг.
61. Изофа бирикмасини тушунтиринг.
62. Изофа бирикмасига оид мисоллар келтиринг ва тушунтириб беринг.
63. ليس - инкор феъли ҳақида гапиринг ва унинг қўлланишини мисоллар билан тушунтиринг.
64. Феъл ҳақида маълумот беринг.
65. I Боб феълени тушунтиринг.
66. Феълнинг ўтган замон шакли қандай ясалади. Мисоллар билан тушунтиринг.
67. Феълнинг ўтган замон бўлишсиз шакли қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
68. Феъллий гап қандай тузилади? Унинг турлари ҳақида маълумот беринг.
69. Тўлдирувчи ҳақида гапиринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
70. Бирикма олмошли феълларга мисоллар келтиринг.
71. Берилган матндаги барча феълларни аниқланг.
72. Луғат ёрдамида عمل феълидан ҳосил бўладиган ўзакдош сўзларни топинг ва улар ясалган вазнларни аниқланг.
73. Феълнинг ҳозирги-келаси замон шаклини тушунтиринг.
74. I Боб феълидан ҳозирги-келаси замон ясалишининг ўзига хос хусусиятларини айтиб беринг.
75. كتب феълени ҳозирги-келаси замон шаклига солинг ва туслаб беринг.
76. Берилган матндан ҳозирги-келаси замон феълларини аниқланг.
77. II Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
78. Луғат ёрдамида II Боб феълига 10 мисол топинг.
79. درئس феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
80. V Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
81. تبدل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
82. Луғат ёрдамида V Боб феълига 10 мисол топинг.
83. Майллар ҳақида маълумот беринг.
84. Шарт майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.

85. Буйрук майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
86. Араб тилида мурожаат ва унинг шакллари.
87. III боб феълини тушунтиринг.
88. بادل феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
89. Луғат ёрдамида III Боб феълига 10 мисол топинг.
90. VI Боб феълини тушунтиринг.
91. نكاتب феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
92. Луғат ёрдамида VI Боб феълига 10 мисол топинг.
93. IV Боб феълини тушунтиринг.
94. اقبل феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
95. Луғат ёрдамида IV Боб феълига 10 мисол топинг.
96. VII боб феълини тушунтиринг.
97. انقلب феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
98. Луғат ёрдамида VII Боб феълига 10 мисол топинг.
99. VIII боб феълини тушунтиринг.
100. اجتمع феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
101. Луғат ёрдамида VIII Боб феълига 10 мисол топинг.
102. X Боб феълини тушунтиринг.
103. استقبل феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
104. Луғат ёрдамида X Боб феълига 10 мисол топинг.
105. IX Боб феълини тушунтиринг.
106. احمر феълини ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
107. Луғат ёрдамида IX Боб феълига 10 мисол топинг.
108. Отлашган феъллар.
109. Масдарлар ҳақида маълумот беринг.
110. I Боб феълидан ясаладиган масдар вазнларини айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
111. Луғат ёрдамида I Боб феълидан ясалган масдарларга мисоллар топинг ва уларнинг ясалган вазнини аниқланг.
112. II-X Боб феълларидан масдар ясаиш вазнларини айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
113. Луғатдан II-X Боб феълларидан ясалган масдарларга мисоллар топинг.
114. Араб тили луғатининг тузилиши ҳақида маълумот беринг.
115. مفعّل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
116. فاعل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
117. مفعلة вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
118. تفعيل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
119. نفاعل вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
120. استفعال вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.
121. افتعال вазнида ясалган сўзлардан 10 та ёзинг.

5. ЎҚУВ ЮКЛАМАСИНИНГ ҲАЖМИ

№	Машғулот	Соат	Умумий вақт сарфи
1.	Амалий машғулот	93	182
2.	Мустақил таълим	89	
Шу жумладан 1-семестр			
1.	Амалий машғулот	63	117
2.	Мустақил таълим	54	
Шу жумладан 2-семестр			
1.	Амалий машғулот	30	65
2.	Мустақил таълим	35	

6. ЖОРИЙ НАЗОРАТ УЧУН БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ

Жорий назорат – талабанинг араб тили мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Араб тили бўйича жорий назорат амалий соат ҳажмидан келиб чиққан ҳолда 5 марта ўтказилади ва жами максимал балл 100 ни ташкил этади. Бунда:

1 жорий назорат – максимал 20 балл. Бундан:
мавзуга тайёргарлик ва жавоб бериши – 15 балл
мустақил таълим – 5 балл.

Баҳолаш тури	Ўтказиш шакли	Бажариш механизми	Энг юқори балл	Бажариш вақти
1-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7.5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
2-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7.5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
3-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7.5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
4-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7.5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
5-ЖБ	оғзаки	2 савол х 7.5 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
Жами			100	

Аъло баҳога $(86-100)=17,2$ – 20 балл

Яхши баҳога (71-85)=14,2 – 17,1 балл

Ўрта баҳога (55-70)=11 – 14,1 балл

Қониқарсиз баҳога (0-55)=11 баллдан кам

7. АРАБ ТИЛИ ФАНИ БЎЙИЧА ЖОРИЙ БАҲОЛАШ ДАРАЖАЛАРИ
86-100 балл (аъло) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни тўлиқ ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини намоён эта олса;
4. берилган мустақил ишларни тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

71-85 балл (яхши) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни яхши ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда етарли даражада аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини намоён эта олса;
4. берилган мустақил ишларни етарли даражада тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

55-70 балл (қониқарли) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни қисман ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, қисман ва хато бажарса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини қисман намоён эта олса;
4. берилган мустақил ишларни хатолар билан ва қисман амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни жузъий қамчиликлар билан қўллай олган бўлса.

55 баллдан кам (қониқарсиз) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни ўзлаштира олмаса;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажармаса;
3. берилган топшириқни мустақил равишда бажариш иқтидорини намоён эта олмаса;
4. берилган мустақил ишларни нотўғри ва умуман амалга оширмаса ва мавзуга доир назарий билимларни нотўғри қўллаган бўлса.

8. АДАБИЁТЛАР

Асосий:

1. Талабов Э. Араб тили дарслиги. Тошкент, 1993.
2. Халидов Б. Учебник арабского языка. Ташкент, 1977.
3. Баранов Х.К. Арабско-русский словарь. Москва, 1991.

Кўшимча:

1. Иброҳимов Н., Юсупов Т. Арабтили грамматикаси. Икки жилдли. Тошкент, 1993.
2. Талабов Э. Арабча-ўзбекча-русча сўзлашгич. Тошкент, 1994.
3. Иброҳимов Н. Ўзбекча-арабча сўзлашгич. Тошкент, 1995.

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН ТАЛАБАЛАР БИЛИМИНИ РЕЙТИНГ ТИЗИМИ АСОСИДА БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ

Араб тили фанидан олиб бориладиган машғулотлар амалий бўлгани сабабли талабалар билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш фақат жорий баҳолаш орқали амалга оширилади.

Баҳолаш мезонинг жорий баҳолаш турида талабанинг араб тили бўйича олиб бориладиган амалий машғулот мавзулари бўйича билими ва амалий кўникмалари аниқланади ва баҳоланади.

Араб тили фани бўйича жорий баҳолаш жараёнида қуйидагилар инobatга олинади:

- 1) мустақил назарий тайёргарлик даражаси;
- 2) амалий машғулот топшириқларини бажариш жараёнида олдин ўтилган назарий билимларни тўғри қўллай билиши.

Бундан ташқари талаба араб тили фани дастури камрови бўйича мустақил ишларни амалга ошириши лозим. Бунда мустақил ишдан мақсад берилган топшириқларни амалга оширишда дарс давомида олган назарий билимларини амалиётда таъбиқ эта олиш кўникмасини ҳосил қилишга қаратилади. Талабанинг мустақил ишини баҳолаш жорий баҳолаш тури ичига киради ва қуйидагилар инobatга олинади:

- 1) араб тили фанидан муайян мавзунинг назарий асосини қай даражада ўзлаштира олганлиги;
- 2) берилган ишни бажариш давомида тегишли мавзу бўйича назарий билимларни тўғри талқин қилиши ва қўллай олиши.

АРАБ ТИЛИ ФАНИ БҲИЧА ЖОРИЙ БАҲОЛАШ ДАРАЖАЛАРИ 86-100 балл (аъло) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни тўлиқ ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;
3. берилган мустақил ишларни тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

71-85 балл (яҳши) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни яҳши ўзлаштира;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда етарли даражада аниқ, тўлиқ ва тўғри бажарса;

3. берилган мустақил ишларни етарли даражада тўғри ва тўлиқ амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни тўғри қўллай олган бўлса.

55-70 балл (қониқарли) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни қисман ўзлаштиради;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, қисман ва хато бажарса;
3. берилган мустақил ишларни хатолар билан ва қисман амалга оширса ва мавзуга доир назарий билимларни жузъий камчиликлар билан қўллай олган бўлса.

55 баллдан кам (қониқарсиз) баҳолаш бўйича талаблар:

1. араб тили фани дастури ўз ичига олган тегишли мавзу бўйича назарий ва амалий билимларни ўзлаштира олмаса;
2. берилган топшириқларни белгиланган вақтда аниқ, тўлиқ ва тўғри бажармаса;
3. берилган мустақил ишларни нотўғри ва умуман амалга оширмаса ва мавзуга доир назарий билимларни нотўғри қўллаган бўлса.

“Араб тили” фанидан баллар тақсимоти ва баҳолаш мезони

Бир ўқув йили давомида

№	Машғулот	Аудитория соати	Умумий вақт сарфи
1.	Амалий машғулот	93	93
Шу жумладан 1-семестр			
1.	Амалий машғулот	63	63
Шу жумладан 2-семестр			
1.	Амалий машғулот	30	30

Жорий назорат – талабанинг араб тили мавзулари бўйича билим ва амалий кўникма даражасини аниқлаш ва баҳолаш усули. Араб тили бўйича жорий назорат амалий соат ҳажмидан келиб чиққан ҳолда 5 марта ўтказилади ва жами максимал балл 100 ни ташкил этади. Бунда:

1 жорий назорат – максимал 20 балл. Бундан:
мавзуга тайёргарлик ва жавоб бериши – 15 балл
мустақил таълим – 5 балл.

Баҳолаш тури	Ўтказиш шакли	Бажариш механизми	Энг юқори балл	Бажариш вақти
1-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15	20	Дарс

		мустақил таълим - 5		жараёнида
2-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
3-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
4-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
5-ЖБ	оғзаки	2 савол x 7.5=15 мустақил таълим - 5	20	Дарс жараёнида
Жами			100	

Аъло баҳога (86-100)=17,2 – 20 балл

Яхши баҳога (71-85)=14,2 – 17,1 балл

Ўрта баҳога (55-70)=11 – 14,1 балл

Қониқарсиз баҳога (0-55)=11 баллдан кам

ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

Араб тили асосларини ўргатиш анъанавий ва илгор таълим бериш усулларида истифода қилган ҳолда амалга оширилади. Бунда интерактив, ақлий ҳужум ва блиц сўров усулларида кенг фойдаланилади. Шунингдек, ўқув материаллари турли техник воситалар орқали тақдим қилинади. Ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари ва педагогик ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Жумладан:

- матнларни ва жумлаларни таржима қилиш жараёнида ақлий ҳужум, гуруҳий фикрлаш педагогик технологиялардан;

- феъл замонлари ва сўзларни грамматик таҳлил қилишда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳий фикрлаш педагогик технологияларни қўллаш назарда тутилади.

АРАБ ТИЛИДАН ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Араб алифбосида нечта ҳарф бор?

- А) 27
- Б) 32
- В) 28
- Г) 36

2. Араб алифбосидаги ҳарфлар нечта ёзув шаклига эга?

- А) 1
- Б) 4
- В) 2
- Г) 3

3. Араб алифбосида нечта ҳарф бир томондан қўшилади?

- А) 12
- Б) 8
- В) 6
- Г) 14

4. Араб алифбосидаги нечта ҳарф икки томондан қўшилади?

- А) 18
- Б) 6
- В) 28
- Г) 22

5. Бир томондан қўшиладиган ҳарфлар нечта ёзув шаклига эга?

- А) 1
- Б) 3
- В) 2
- Г) 4

5. Қуёш ҳарфлар сони нечта?

- А) 27
- Б) 13
- В) 14
- Г) 36

6. Араб тилида унлилар нечта?

- А) 2
- Б) 6
- В) 3
- Г) 8

7. Қисқа унлиларнинг ўзига хос хусусиятларини кўрсатинг.

- А) Ёзувда ифода этмайди
- Б) Ёзувда ифода этади
- В) Ёзувда белгилар билан берилади
- Г) А ва В

8. Танвин нима?

- А) Ноаниқлик белгиси
- Б) Келишиқ қўшимчаси
- В) Аниқлик белгиси
- Г) А ва Б

9. Ташдид нима?

- А) Аниқлик белгиси
- Б) Ҳарфнинг иккиланиши
- В) Ҳарфнинг тушиб қолиши
- Г) Сўз охиридаги қўшимчанинг ўқилмаслиги

10. Чўзик унлилар ёзувда қайси харфлар орқали ифодаланеди?

- А) ت, ب, ا
- ب, ي, و
- В) ع, غ, ه
- Г) ا, ي, و

11. ال - нима?

- А) Аниқлик артикли
- Б) Ҳарфнинг иккиланиши
- В) Ҳарфнинг тушиб қолиши
- Г) Сўз охиридаги қўшимчанинг ўқилмаслиги

12. Ой харфлари нечта?

- А) 22
- Б) 16
- В) 6
- Г) 14

13. Араб тилида ўзак –

- А) Фақат ундош харфлардан ташкил топади
- Б) Ундош ва унли харфлардан иборат
- В) Фақат қисқа унлилардан иборат
- Г) Фақат чўзик унлилардан иборат

14. Ноўзак харфлар нечта?

- А) 25
- Б) 28

В) 10

Г) 12

15. Муаннас жинсдаги сўзнинг асосий белгиси нима?

А) Аниқлик артикли

Б) Ҳарфнинг иккиланиши

В) Сўзнинг охиридаги δ

Г) Сўз охиридаги қўшимчанинг ўқилмаслиги

16. Араб тилида сўз туркумлари нечта?

А) 6

Б) 5

В) 3

Г) 2

17. Гапнинг кесимига кўра нечта тури бор?

А) 3

Б) 1

В) 2

Г) 4

18. Араб тилида нечта келишик бор?

А) 5

Б) 8

В) 6

Г) 3

19. Мослашган бирикмада аниқловчи ва аниқланмиш муносабатини топинг?

А) Сонда ва жинсда мослашади

Б) Фақат жинсда мослашади

В) Сонда, жинсда, келишикда ва ҳолатда мослашади

Г) Ҳеч нарсада мослашмайди

20. Изофа бирикмасида қараткич ва қаралмиш муносабатини топинг?

А) Сонда ва жинсда мослашади

Б) Фақат жинсда мослашади

В) Сонда, жинсда, келишикда ва ҳолатда мослашади

Г) Ҳеч нарсада мослашмайди

21. Ўзак турларини аниқланг

А) Тўғри, иккиланган

Б) Ноқис, ҳамзали

В) А ва Б

Г) Жинсли, аниқ

22. كان - феълининг ўзаги қайсисига мансуб?

- А) Тўғри
- Б) Иккиланган
- В) Ноқис
- Г) Ҳамзали

23. جلس феълининг ўзаги қайсисига мансуб?

- А) Тўғри
- Б) Иккиланган
- В) Ноқис
- Г) Ҳамзали

24. انقلب феълининг ўзаги неча харфдан иборат?

- А) 2
- Б) 3
- В) 4
- Г) 5

26. كتبوا феълининг ўзагини топинг?

- А) كتا
- Б) كتب
- В) كتبوا
- Г) كتبا

27. كتبتن феълининг ўзагини топинг?

- А) كت
- Б) كتب
- В) كتبتن
- Г) كتبتين

28. مشرك феълининг ўзагини топинг?

- А) مرك
- Б) مشك
- В) مشر
- Г) شرك

29. شديد феълининг ўзагини топинг?

- А) ديد
- Б) شدد
- В) شدي
- Г) شديد

30. تبارك феълининг ўзагини топинг?

- А) تبرك
- Б) تبار

- В) بارك
- Г) برك

31. السّلام сўзининг ўзагини топинг?

- А) لسلام
- Б) سلم
- В) لام
- Г) سلام

32. صالحون сўзининг ўзагини топинг?

- А) صالح
- Б) لحو
- В) صالحو
- Г) صلح

33. سماوات сўзининг ўзагини топинг?

- А) سموت
- Б) اوت
- В) سمو
- Г) سمت

34. تضليل сўзининг ўзагини топинг?

- А) تضلل
- Б) تضل
- В) ضلل
- Г) ليل

35. جارية сўзининг ўзагини топинг?

- А) جري
- Б) جاي
- В) جير
- Г) جار

36. Араб тилида энг кўп ишлатиладиган феъл шакллари нечта?

- А) 24
- Б) 14
- В) 10
- Г) 13

37. I Боб феъли нечта шаклга эга?

- А) 2
- Б) 1
- В) 3
- Г) 5

38. Ўтган замон феълининг бўлишсизлик шакли қайси олмош билан ясалади?

- А) ما
- Б) لا
- В) هل
- Г) كم

38. Ҳозирги-келаси замон феълининг бўлишсизлик шакли қайси олмош билан ясалади?

- А) ما
- Б) لا
- В) هل
- Г) كم

39. Иккилик сон қайси қўшимча билан ясалади?

- А) ات
- Б) ان
- В) ون
- Г) ة

40. Тўғри кўплик музаккар жинс қайси қўшимча билан ясалади?

- А) ات
- Б) ان
- В) ون
- Г) ة

41. Тўғри кўплик муаннас жинс қайси қўшимча билан ясалади?

- А) ات
- Б) ان
- В) ون
- Г) ة

42. Нисбий сифат қайси қўшимча билан ясалади?

- А) ات
- Б) ية
- В) Б ва Г
- Г) ى

43. Луғатдан сўз қандай топилади?

- А) Сўзларнинг алифбо тартибида
- Б) Ўзакларнинг алифбо тартибида
- В) Қўшимчасига қараб
- Г) Жинсига қараб

44. Феълий гапда кесим қай тартибда келади?

- А) Эгадан олдин

- Б) Эгадан кейин
- В) Гап охирида
- Г) А ва Б

45. تفعيل қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) IV
- В) II
- Г) X

46. استفعال қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) IV
- В) II
- Г) X

47. انفعال қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) IV
- В) VII
- Г) X

48. افعال қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) IV
- В) II
- Г) X

49. تفاعل қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) VI
- В) II
- Г) X

50. اففعال қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) IV
- В) VIII
- Г) X

51. افعلال қайси феъл Бобининг масдари?

- А) I
- Б) IV
- В) II
- Г) IX

52. تفعل қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) V
- B) II
- Г) X

53. فعال қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV
- B) III
- Г) X

54. مفاعلة қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV
- B) III
- Г) X

55. فعالة қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV
- B) II
- Г) X

56. فعلان қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV
- B) II
- Г) X

57. فعولة қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV
- B) II
- Г) X

58. فعالة қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV
- B) II
- Г) X

59. فعلى қайси феъл Бобининг масдари?

- A) I
- Б) IV

67. Гапни тугалланг: .....الطلاب

- A) ذاهبون
- Б) ذاهب
- B) الذاهبون
- Г) ذاهبات

68. Гапни тугалланг: .....الطالبات

- A) ذاهبون
- Б) ذاهب
- B) الذاهبون
- Г) ذاهبات

69. Гапни тугалланг: جميلة.....

- A) كتاب
- Б) الجبل
- B) حديقة
- Г) الحديقة

70. Гапни тугалланг: جميلة.....

- A) كتاب
- Б) الجبال
- B) الباب
- Г) حديقة

71. Мос аниқловчини танлаб гапни тугалланг: جميلة.....الحديقة

- A) كتاب
- Б) الجبل
- B) حديقة
- Г) الكبيرة

72. Мос аниқловчини танлаб гапни тугалланг: جميلة.....الكتب

- A) الكبير
- Б) الجبل
- B) حديقة
- Г) الكبيرة

73. Мос аниқловчини танлаб гапни тугалланг: جميلة.....الحدائق

- A) الكبير
- Б) الجبل
- B) حديقة
- Г) الكبيرة

74. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: الجامعة ذاهبون.....

- A) المدرس
- Б) المدرسان

- В) مدرسون
Г) مدرسو

75. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: الجامعة ذاهبات.....

- A) المدرس
Б) المدرسات
B) مدرسات
Г) مدرسو

76. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: ذاهبتان.....مدرستا

- A) الجامعتا
Б) المكتب
B) الجامعة
Г) المدرس

77. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: شوارع.....واسعة

- A) الجامعتا
Б) المكتب
B) الجامعة
Г) المدينة

78. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: شوارع المدينة.....

- A) الواسعة
Б) واسع
B) جامعة
Г) واسعة

79. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: شارع المدينة.....

- A) الواسعة
Б) واسع
B) جامعة
Г) واسعة

80. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: اشجار المدينة.....

- A) صغير
Б) الصغير
B) صغيرة
Г) صغار

81. Мос сўзни танлаб гапни тугалланг: بيتنا.....

- A) صغير
Б) الصغير
B) صغيرة
Г) صغار

82. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... كلب اخي

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

83. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... بيوت جارهم

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

84. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... بيوتين

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

85. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... صغيران

- A) مدينتان
- Б) مدينتاهم
- B) المدينة
- Г) المدن

86. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... صغيرة

- A) مدننا
- Б) مدينتاهم
- B) المدينة
- Г) مدن

87. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... مكتب صديقي

- A) بيضاء
- Б) ابيض
- B) البيضاء
- Г) الابيض

88. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... مكتبة صديقي

- A) صغير
- Б) الصغير
- B) صغيرة
- Г) صغار

89. Mos sўzni tanlab gapni tugalang:..... ذهب

- A) الطالب
- Б) الطالبة

- B) الكتاب
- Г) الشجرة

90. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг: ..... الطلاب

- A) ذهب
- Б) ذهبت
- B) ذهبوا
- Г) ذهبيا

91. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг: ..... الطالبات

- A) ذهب
- Б) ذهبت
- B) ذهبوا
- Г) ذهين

92. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг: ..... الطالبان

- A) ذهب
- Б) ذهبت
- B) ذهبوا
- Г) ذهبيا

93. Mos сўзни танлаб гапни тугалланг: ..... الطالبتان

- A) ذهبتا
- Б) ذهبت
- B) ذهبوا
- Г) ذهبيا

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН ЖОРИЙ НАЗОРАТ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН ОҒЗАКИ САВОЛЛАР

1. ا, ب, ت харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. ث, ن харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
3. و, د, ي, و харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
4. ز, ر, ذ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
5. Чўзик унлилар ёзувда қандай ифодаланади.
6. Қисқа унлилар ёзувда қандай ифодаланади.
7. ج, ك, ه харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
8. ل, م, ن харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
9. س, ش, ه харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
10. ط, ظ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
11. Танвин нима? У ҳақда гапириб беринг.
12. ص, ض, ط харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
13. ف, ق, ك харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
14. Ташдид-иккиланиш сўзда қачон қўлланилади?
15. ح, خ, ج харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
16. غ, ع, ه харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
17. Ҳамза ء нинг ёзувда ифода этиш шаклларини кўрсатинг ва тушунтиринг.
18. Васлалӣ ҳамза ا нима?
19. ال - аниқлик артикли ҳақида гапириб беринг.
20. Шамсий ва қамарий харфларнинг фарқи нимада?
21. Шамсий харфларни айтиб беринг.
22. Қамарий харфларни айтиб беринг.
23. Араб тилида сўз туркумларини тушунтиринг.
24. Ўзак ҳақида тушунча беринг.
25. Берилган матндан шамсий ва қамарий харф билан бошланувчи сўзларни аниқланг.
26. Ноўзак харфлар ҳақида маълумот беринг.
27. Жинс категорияси ҳақида гапиринг.
28. Содда гапга таъриф беринг ва мисоллар билан тушунтиринг.

29. Сўроқ юклама ва олмошларини айтиб беринг.
30. Маҳсул сўроқ гапга мисоллар келтиринг ва жавобларини айтинг.
31. Алтернатив сўроқ гап қандай ясалади?
32. Иккилик сон қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
33. Кўплик ҳақида гапириб беринг.
34. Тўғри кўплик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
35. Синик кўплик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
36. Кишилик олмошларини айтиб беринг.
37. Кўрсатиш олмошларини айтиб беринг.
38. Араб тилида келишиқ ҳақида маълумот беринг.
39. Исмларнинг келишиқда турланишини мисоллар орқали кўрсатиб беринг.
40. Аниқловчи ҳақида маълумот беринг ва мисоллар орқали тушунтиринг.
41. Мослашган аниқловчи қандай ясалади? Мисоллар орқали тушунтириб беринг.
42. Нисбий сифат қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
43. Берилган матндан ўтилган мавзуларга оид мисолларни топинг ва таҳлил қилинг.
44. Кўмакчилар ҳақида маълумот беринг.
45. جلس феълини ўтган замонда туслаб беринг.
46. Берилган матндан кўмакчиларни топинг.
47. Берилган матндан тўғри ва синик кўпликдаги сўзларни топинг ва бирликдаги шаклларини айтиб беринг.
48. Бирикма олмошларини айтиб беринг.
49. Бирор сўзга бирикма олмошлари кўшиб туслаб беринг.
50. Иккилик сондаги сўзларга бирикма олмоши қўшилганда қандай ўзгариш бўлади? Мисоллар билан тушунтиринг.
51. Берилган матндан бирикма олмошларни топинг.
52. كان - феъли ҳақида гапиринг ва уни ўтган замонда туслаб беринг.
53. Икки келишиқли исмлар ҳақида маълумот беринг.
54. طشقتند - матнида белгиланган гапни таҳлил қилинг.
55. طشقتند - матнидаги назарий мавзуга оид сўзларни таҳлил қилинг.
56. Синик кўплик ҳақида маълумот беринг.
57. Синик кўплик ҳосил қилувчи вазнларни айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
58. Луғат ёрдамида синик кўпликдаги 10 сўз топинг ва ясалган вазнларини аниқланг.
59. Синик кўпликдаги сўзларнинг келишиқда турланиши ва мослашув қоидаларини тушунтиринг. Мисоллар келтиринг.
60. Берилган матндан синик кўпликдаги сўзларни топинг ва ясалган вазнини аниқланг.
61. Изофа бирикмасини тушунтиринг.
62. Изофа бирикмасига оид мисоллар келтиринг ва тушунтириб беринг.
63. ليس - инкор феъли ҳақида гапиринг ва унинг қўлланишини мисоллар билан тушунтиринг.

64. Феъл ҳақида маълумот беринг.
65. I Боб феълени тушунтиринг.
66. Феълнинг ўтган замон шакли қандай ясалади. Мисоллар билан тушунтиринг.
67. Феълнинг ўтган замон бўлишсиз шакли қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
68. Феълий гап қандай тузилади? Унинг турлари ҳақида маълумот беринг.
69. Тўлдирувчи ҳақида гапиринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
70. Бирикма олмошли феълларга мисоллар келтиринг.
71. Берилган матндаги барча феълларни аниқланг.
72. Луғат ёрдамида عمل феълидан ҳосил бўладиган ўзакдош сўзларни топинг ва улар ясалган вазнларни аниқланг.
73. Феълнинг ҳозирги-келаси замон шаклини тушунтиринг.
74. I Боб феълидан ҳозирги-келаси замон яшалишининг ўзига ҳос хусусиятларини айтиб беринг.
75. كتب феълени ҳозирги-келаси замон шаклига солинг ва туслаб беринг.
76. Берилган матндан ҳозирги-келаси замон феълларини аниқланг.
77. II Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
78. Луғат ёрдамида II Боб феълига 10 мисол топинг.
79. درس феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
80. V Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
81. تبدل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
82. Луғат ёрдамида V Боб феълига 10 мисол топинг.
83. Майллар ҳақида маълумот беринг.
84. Шарт майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
85. Буйрук майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
86. Араб тилида мурожаат ва унинг шакллари.
87. III боб феълени тушунтиринг.
88. بدل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
89. Луғат ёрдамида III Боб феълига 10 мисол топинг.
90. VI Боб феълени тушунтиринг.
91. نكاتب феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
92. Луғат ёрдамида VI Боб феълига 10 мисол топинг.
93. IV Боб феълени тушунтиринг.
94. اقبل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
95. Луғат ёрдамида IV Боб феълига 10 мисол топинг.
96. VII боб феълени тушунтиринг.
97. انقلب феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
98. Луғат ёрдамида VII Боб феълига 10 мисол топинг.
99. VIII боб феълени тушунтиринг.
100. اجتمع феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
101. Луғат ёрдамида VIII Боб феълига 10 мисол топинг.
102. X Боб феълени тушунтиринг.
103. استقبل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
104. Луғат ёрдамида X Боб феълига 10 мисол топинг.

5-билет

1. ح, ك харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Ҳамза ۋ нинг ёзувда ифода этиш шаклларини кўрсатинг ва тушунтиринг.

6-билет

1. ل, م харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Васлани хамза ا нима?

7-билет

1. س, ش харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. ال - аниқлик артикли ҳақида гапириб беринг.

8-билет

1. ط, ظ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Шамсий ва камарий харфларнинг фарқи нимада?

9-билет

1. ص, ض харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Шамсий харфларни айтиб беринг.

10-билет

1. ق, ف харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Қамарий харфларни айтиб беринг.

11-билет

1. ح, خ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Араб тилида сўз туркумларини тушунтиринг.

12-билет

1. ع, غ, ۋ харфларининг ёзилиш шаклларини кўрсатиб беринг. Улар иштирокида сўзлар ёзиб беринг.
2. Ўзақ ҳақида тушунча беринг.

13-билет

1. Ноўзақ харфлар ҳақида маълумот беринг.
2. Жинс категорияси ҳақида гапиринг.

14-билет

1. Содда гапга таъриф беринг ва мисоллар билан тушунтиринг.
2. Сўроқ юклама ва олмошларини айтиб беринг.

15-билет

1. Махсус сўроқ гапга мисоллар келтиринг ва жавобларини айтинг.
2. Иккилик сон қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.

16-билет

1. Алтернатив сўроқ гап қандай ясалади?
2. Кўплик ҳақида гапириб беринг.

17-билет

1. Тўғри кўплик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Кишилик олмошларини айтиб беринг.

18-билет

1. Синик кўплик қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Кўрсатиш олмошларини айтиб беринг.

19-билет

1. Араб тилида келишик ҳақида маълумот беринг.
2. Аниқловчи ҳақида маълумот беринг ва мисоллар орқали тушунтиринг.

20-билет

1. Исмларнинг келишикда турланишини мисоллар орқали кўрсатиб беринг.
2. Мослашган аниқловчи қандай ясалади? Мисоллар орқали тушунтириб беринг.

21-билет

1. Нисбий сифат қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Берилган матндан ўтилган мавзуларга оид мисолларни топинг ва таҳлил қилинг.

22-билет

1. Кўмакчилар ҳақида маълумот беринг.
2. جلس феълини ўтган замонда туслаб беринг.

23-билет

1. Бирикма олмошларини айтиб беринг.
2. Берилган матндан кўмакчиларни топинг.

24-билет

1. Иккилик сондаги сўзларга бирикма олмоши қўшилганда қандай ўзгариш бўлади? Мисоллар билан тушунтиринг.

2. Бирор сўзга бирикма олмошлари кўшиб туслаб беринг.

25-билет

1. كان - феъли ҳақида гапиринг ва уни ўтган замонда туслаб беринг.
2. Икки келишikli исмлар ҳақида маълумот беринг.

26-билет

1. Синик кўплик ҳақида маълумот беринг.
2. ليس - инкор феъли ҳақида гапиринг ва унинг қўлланишини мисоллар билан тушунтиринг.

27-билет

1. Синик кўплик ҳосил қилувчи вазнларни айтиб беринг ва мисоллар келтиринг.
2. Изофа бирикмасини тушунтиринг.

28-билет

1. Синик кўпликадаги сўзларнинг келишида турланиши ва мослашув қоидаларини тушунтиринг. Мисоллар келтиринг.
2. Феъл ҳақида маълумот беринг.

29-билет

1. Изофа бирикмасига оид мисоллар келтиринг ва тушунтириб беринг.
2. I Боб феълени тушунтиринг.

30-билет

1. Феълнинг ўтган замон шакли қандай ясалади. Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Луғат ёрдамида عمل феълдан ҳосил бўладиган ўзакдош сўзларни топинг ва улар ясалган вазнларни аниқланг.

31-билет

1. Феълнинг ўтган замон бўлишсиз шакли қандай ясалади? Мисоллар билан тушунтиринг.
2. Берилган матндаги барча феълларни аниқланг.

32-билет

1. Феъллий гап қандай тузилади? Унинг турлари ҳақида маълумот беринг.
2. Тўлдирувчи ҳақида гапиринг ва мисоллар билан тушунтиринг.

33-билет

1. Феълнинг ҳозирги-келаси замон шаклини тушунтиринг.
2. كتب феълени ҳозирги-келаси замон шаклига солинг ва туслаб беринг.

34-билет

1. I Боб феълидан ҳозирги-келаси замон ясалишининг ўзига хос хусусиятларини айтиб беринг.
2. Берилган матндан ҳозирги-келаси замон феълларини аниқланг.

35-билет

1. II Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
2. درس феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.

36-билет

1. V Боб феъли ҳақида гапиринг. Мисоллар келтиринг.
2. تيدّل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.

37-билет

1. Шарт майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
2. Араб тилида мурожаат ва унинг шакллари.

38-билет

1. Буйруқ майли қандай ясалади? Мисоллар келтиринг.
2. III боб феълени тушунтиринг.

39-билет

1. بادل феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
2. VI Боб феълени тушунтиринг.

40-билет

1. نكاتب феълени ўтган ва ҳозирги-келаси замонда турлаб беринг.
2. IV Боб феълени тушунтиринг.

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАН ТАРҚАТМА МАТЕРИАЛ

АРАБ ҲАРФЛАРНИНГ ЁЗИЛИШИ: ШАКЛЛАРИ, ТАРТИБИ

Араб ёзувининг ўзига хос хусусияти унинг ўнг тарафдан чап тарафга қараб ёзилишидир. Кирилл ёки лотин ёзувига ўрганган ва кўниккан киши учун бу бироз ноқулайлик туғдириши мумкин. Лекин араб ҳарфларини машқ қила бошлаган ўқувчи тезда бунга кўникиб кетади.

Араб алифбосида 28 ҳарф бор. Шулардан 22 таси 4 ёзув шаклига, қолган 6 таси эса 2 ёзув шаклига эга. Бу жиҳатдан 4 ёзув шаклига эга бўлган ҳарфлар икки томондан, яъни ўзидан олдинги ва ўзидан кейинги ҳарфга кўшилса, 2 ёзув шаклига эга бўлган ҳарфлар фақат бир томондан, ўзидан олдинги ҳарфгагина кўшилади.

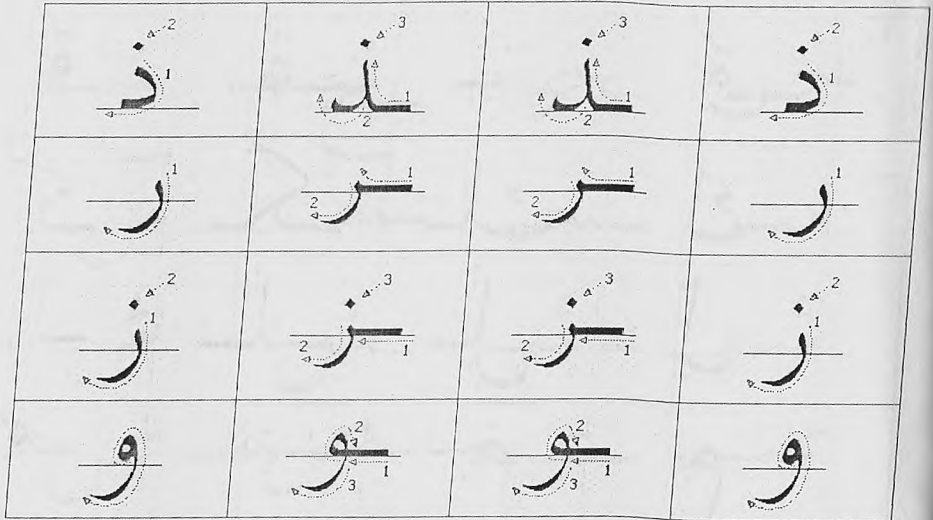
Араб ёзувида ҳарфларнинг катта ёки кичик шакллари мавжуд эмас. Алифбодаги барча ҳарфлар ундош ҳарфлар.

харф	номи		товуши	транскрипцияси
	арабча	ўзбекча		
ا	ألف	алиф	а	а
ب	باء	ба‘	б	б
ت	تاء	та‘	т	т
ث	ثاء	са‘	с	с
ج	جيم	жим	ж	ж
ح	حاء	ҳа‘	ҳ	ҳ
خ	خاء	ха‘	х	х
د	دال	дал	д	д
ذ	ذال	зал	з	з
ر	راء	ра‘	р	р
ز	زاي	зай	з	з
س	سين	син	с	с
ش	شين	шин	ш	ш
ص	صَاد	сад	с	с
ض	ضَاد	дад	д	д
ط	طاء	та‘	т	т
ظ	ظاء	за‘	з	з
ع	عين	‘айн	‘	‘
غ	غَيْن	гайн	г	г

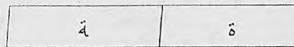

БИР ТАРАФЛАМА ҚЎШИЛАДИГАН ХАРФЛАР

алоҳида шакл	сўз охирида	сўз ўртасида	сўз бошида

Араб алифбосига кирмаган яна бир харф бўлиб у ة “та марбута”, яъни боғланган tā’:

Бу харф фақат сўз охирида ишлатилади ва ўзидан кейин бирор кўшимча кўшилган вақтда оддий tā’ харфига айланиб кетади: لغتى - لغة.

ҲАРАКАТЛАР

Араб ёзувида ҳаракатлар қисқа унли товушларни ифода этиш учун хизмат қилади. Бундай ҳаракатлар 3 та:

1) харф устига қўйиладиган ётик чизикча – (фатҳа) қисқа «а» унлисини ифодалайди: қа – قَ ; са – سَ ; ха – خَ ; ба – بَ .

2) харф остига қўйиладиган ётик чизикча – (касра) қисқа «и» унлисини ифодалайди: ки – كِ ; си – سِ ; ти – تِ ; хи – حِ .

3) харф устига қўйиладиган вергул – (дамма) қисқа «у» унлисини ифодалайди: ку – قُ ; су – سُ ; ду – دُ ; бу – بُ .

ЧЎЗИҚ УНЛИЛАР

Араб ёзувида чўзиқ унлилар ا, و, ى харфлари орқали ифода қилинади. Бунда чўзиқ унли товуши оддий товушга нисбатан икки барабар чўзиб талаффуз қилинади:

ا «ā – »: mā – ما ; kāna – كان.

و «ī – »: fī – في ; fīḫī – فيحي.

ى «ū – »: zū – ذو ; dūna – دون.

ҲАМЗА ВА БОШҚА ЁРДАМЧИ БЕЛГИЛАР

Ҳамза белгиси ء одатда сўз ўртаси ва охирида و, ى, ا харфлари, сўз бошида эса фақат ا харфи устига қўйилади. Ҳамза сўз ўртасида ى харфининг устига қўйилганда ى нинг икки нуктаси ишлатилмайди. Сўз охирида ўзидан олдин чўзиқ унли келган бўлса ҳамза белгиси ҳеч қандай тагликсиз, алоҳида ўзи қўйилади: أَمْرٌ – ‘амара; رَوْسٌ – ра‘уса; مَرِيٌّ – мари‘а; جَاءَ – джа‘а.

Ҳамзанинг қисқа унлилар билан келиши қуйидагича: ء – ‘а; ء – ‘и; ء – ‘у; ء – ‘ъ.

– (ташдид) – иккиланиш белгиси. Сўз ўртаси ёки охирида икки ундош харф кетма-кет келиб, уларнинг биринчиси ҳеч қандай қисқа унли товуши билан ифодаланмаган ҳолда ундош харфнинг биттаси ёзилади ва устига ташдид белгиси қўйилади ва ўқилганда харф иккиланиб талаффуз қилинади: دَقٌّ – даққа; سَرٌّ – сарра; صَدَقٌ – саддақа.

– (сукун) – ундош харф унли товуш билан ифодаланмаган ҳолда унинг устига қўйилади: مَنٌ – ман; قُلْتُ – қулту; وَصَوْسٌ – вавсаса; خِفٌ – хиф.

أ (васла) – сўз бошидагина ишлатилади ва ا харфининг устига қўйилади. Сўзда васла ишлатилган тақдирда сўз бошидаги a харфи ўқилмайди: رَبِّيَ أَغْفَرُ وِ رَبِّيَ أَرْحَمُ – рабби ғфир ва рҳам.

ا (мадда) – чўзиш белгиси сўз боши ва ўртасида a харфининг устига қўйилади. Мадда ёзувда ء харфлар бирикмасини ифодалайди: اَدَمُ – Адаму, الْقُرْآنُ – ал-Қур‘ану; ёки сўздаги a нинг иккидан кўпроқ чўзилишини билдиради: وِ السَّمَاءِ – ва с-самā‘и.

ТАНВИН

Араб сўзларининг (феъл ва харф сўз туркумига кирувчи сўзлардан ташқари) охирги харфи усти ёки остига қўйиладиган ҳаракат белгиси танвин, яъни иккиланган фатҳа, касра ва дамма ҳаракатлари ҳисобланади. Танвинлар маълум маънода келишик қўшимчаларини ҳам билдиради. Улар:

- 1) танвин дамма – “ун” деб талаффуз қилинади ва сўзнинг Бош келишикда турганлигини англатади: دَقَّتْ – дафтар^{un};
- 2) танвин касра – “ин” деб талаффуз қилинади ва сўзнинг Қараткич келишикда турганлигини англатади: دَقَّتْ – дафтарⁱⁿ;
- 3) танвин фатҳа – “ан” деб талаффуз қилинади ва сўзнинг Тушум келишикда турганлигини англатади. Танвин фатҳанинг бошқа танвинлардан фаркли жиҳати у бевосита харф устига эмас, балки a харфини таглик сифатида олади ва унинг устига қўйилади – ا. Агар сўз ء “та марбута” билан тугаган бўлса, у ҳолда танвин фатҳа ҳеч қандай тагликсиз бевосита ء нинг устига қўйилади: دَقَّتْ... ء... دَقَّتْ... ء... لَعْنَةٌ – луғат^{an}.

АРАБ ҲАРФЛАРИ ОРҚАЛИ СОН ИФОДАЛАНИШИ

Араб тилининг қадимий қоидаларига мувофиқ алифбо таркибидаги ҳар бир харф бирор сонни ифодалайди. Улар қуйидагилар:

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ى
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

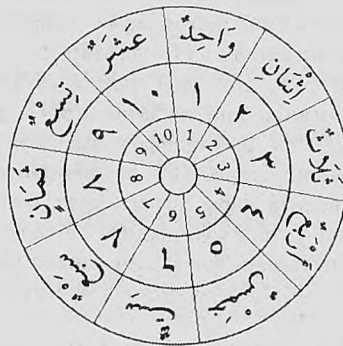
ك	ل	م	ن	س	ع	ف	ص	ق
20	30	40	50	60	70	80	90	100

ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ
200	300	400	500	600	700	800	900	1000

Харфларнинг бу тартибдаги сон ифодалашни математика, астрономия, адабиёт ва бошқа соҳаларда кенг истифода қилинади. Сонни англатувчи харфлар ўнгдан чапга қараб, бир-бирига қўшилиб ёзилади: لب – 32; لو – 36.

АРАБ РАҚАМЛАРИ

	Стандарт араб сонлари	Шарқ мамлакатларида қўлланиладиган араб сонлари
0	٠	٠
1	١	١
2	٢	٢
3	٣	٣
4	٤	٤
5	٥	٥
6	٦	٦
7	٧	٧
8	٨	٨
9	٩	٩

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИ БЎЙИЧА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ МАЗМУНИ

“Араб тили” фани бўйича талабага йиллик ўқув режа асосида мустақил таълим учун **89 соат** ажратилган.

Мустақил таълимнинг шакли

“Араб тили” фанидан мустақил таълим фаннинг хусуиятидан келиб чиққан ҳолда **уй вазифаси** шаклида амалга оширилади. Талаба мустақил таълим тарзида қуйидагиларни амалга оширади:

1. Мавзуларнинг айрим қисмларини ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштиради.
2. Амалий машғулотларга тайёргарлик кўради.
3. Машғулотлар давомида олган назарий билимларини амалиётда қўллашга интилади.
4. Машғулотларда ўтилган мавзулар бўйича уйга берилган топшириқларни бажаради.

“Араб тили” фанидан мустақил таълимнинг асосий вазифаларига:

1. Амалий машғулотлар давомида олган назарий ва амалий билимларини чуқурлаштириш ва кенгайтириш;
2. Таълим олий усулларини эгаллаш;
3. Тушуниш ва фикрлаш қобилиятини ривожлантириш киради.

“Араб тили” фанидан талаба мустақил ишини назорат қилиш тартиби

1. Талабаларнинг мустақил ишини назорат қилиш ўқитувчи томонидан тузиладиган ва кафедра мудири тарафидан тасдикланадиган маслаҳатлар жадвали асосида амалга оширилади.
2. Талабаларнинг мустақил иши бўйича маслаҳат соатлари мустақил таълим учун йўлга қўйилган журналларда қайд этиб борилади.
3. Талабалар мустақил ишини назорат қилиш бевосита “Араб тили” фани бўйича машхулот олиб боровчи ўқитувчи томонидан амалга оширилади.
4. Талабаларнинг мустақил иши рейтинг баллари билан баҳоланади ва натижаси фан бўйича талабанинг умумий рейтингига киритилади.

“Араб тили” фанидан талаба мустақил ишини баҳолаш тартиби

Талаба мустақил ишини баҳолаш бевосита жорий баҳолаш таркибида амалга оширилади. Бунда жорий баҳолашнинг 20% и талабанинг мустақил ишни баҳолашга ажратилади.

Мустақил таълим учун мўлжалланган мавзу ва топшириқлар

1. ا, ب, ت, ث, ن ҳарфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
2. و, ی, د, ذ, ر, ز ҳарфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
3. Чўзиқ ва қисқа унлилар.
4. ج, ك, ل, م ҳарфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Танвинлар. Сўзлар машқ қилиш.
5. س, ش, ط, ظ ҳарфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
6. ص, ف, ق, خ, ح ҳарфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш. Ташдид-иккиланиш.
7. غ, ع, خ, ح, ه ҳарфларининг ёзилиш шакллари ва талаффузи. Сўзлар машқ қилиш.
8. Ҳамза ء. Васлани ва қатъий ҳамза.
9. Аниқлик артикли. Шамсий ва қамарий ҳарфлар.
10. Араб тилида сўз туркумлари. Сўзлар структураси.
11. Ўзак. Ўзак ва ноўзак ҳарфлар.
12. Исмларда жинс категорияси.
13. Сон категорияси. Иккилик сон. Машқлар бажариш.
14. Кўплик. Тўғри кўплик. Машқлар бажариш.
15. Синик кўплик. Машқлар бажариш.
16. Аниқловчи. Машқлар бажариш.
17. Нисбий сифат. Машқлар бажариш.
18. Кўмакчилар. Уларнинг маънолари.
19. Бирикма олмошлари. Машқлар бажариш.
20. Синик кўплик турлари. Уларнинг келишиқда турланиши ва мослашув қоидалари.
21. Изофа бирикмаси. Машқлар бажариш.
22. Феъл. I-Боб феъли. Феълнинг ўтган замон шакли. Машқлар бажариш.
23. II-Боб феъли. Машқлар бажариш.
24. V-Боб феъли. Машқлар бажариш.
25. III боб феъли. Машқлар бажариш.
26. VI боб феъли. Машқлар бажариш.
27. VII боб феъли. Машқлар бажариш.
28. VIII боб феъли. Машқлар бажариш.
29. X-Боб феъли. Машқлар бажариш.
30. IX-Боб феъли. Машқлар бажариш.
31. Феъл бобларидан ҳосил бўладиган масдарлар ва уларнинг вазнлари.
32. Феъл бобларидан ҳосил бўладиган сифатдошлар ва уларнинг вазнлари.
33. Доимий тарзда луғат билан ишлаш ва малакасини ошириб бориш.

حکایت

آقساق امیر تیمور بندگان غم باریب نغمه قیلا دورنگان
کیشی لارنی چاقریب تیدیکه اولوغلا دودین ایشیتکان
دورمن حکیم بول شهرده کامل نغمه چرلار بار دور ویب کوی
کور بر نغمه چراول مجلس ده حاضر بولوب نغمه آغاز
قیلدر پادشاه کوب خرسند بولوب آفینک اسمینر
سورا در آتیدی آتیم دولت دور پادشاه آتیدر دولت
کور بولور مو اول جواب بر دیکه اگر دولت کور بولما
آقساق اویسیگا کیرماس ایروی پادشاه بول جواب
منظور کوروب انکا کوب نعام بیردی

حکایت

برو انشمنده مسجد ده اولتوروب آدم لارغه و عطا ایتور ایرد بریشی
اول مجلس ده هر کون یغلا ایردی بر کوندا انشمنده آیتدی که
مینک سوزوم بول آدم نینک کونکلیکا کوب تأثیر قیلا دور بول
سببدین یغلا یور باشقه لار اول یغلا غانگ کیشیکا آیتدی لار که
بیز نینک کونکل لاریمیزغه دانشمنده نینک سوز هیچ تأثیر قیلا
سینک قانداغ کونکلیک بار دور که هر کون یغلا رس اول
کیشی آیتدی که دانشمنده سوزیکا یغلا ماس من اما بر آروق
ای حکیم بار ایرد و آن کوب بخش کور ایردیم اول ای حکیم قارر
بولوب اولدی وقتیکه دانشمنده و عطا ایتدی بر سه آ نینک
سقالی قیمی لاب اول آروق ای حکیم ای سیغه تو شادورنه او چون
کیم اول هم بول طریقہ اوزون سقال ایردی

ТУРКЕСТАНСКАЯ ТУЗЕМНАЯ ГАЗЕТА.

XXXV-й

ГОДЪ ИЗДАВАН.

ترکستان ولایتی نینک سیرتی

XXXV-й

ГОДЪ ИЗДАВАН.

1904.

Подовая ціна за 50 №№ газеты съ пересылкою по почте 3 руб. 80 к.;
безъ пересылки почтой, изъ Ташкента—3 руб.
بوچته خراجتی برلان کزیت نینک بل لیک بهامی اوج صوم سکسان تین
تاشکند شهریده بوچته خراجتی دین باشقه اوج صوم دور

№ 12.

۲۴ نچی مارت ده ۱۹۰۴ نچی یلده

24-го марта 1904 года.

بنکی دین کزیت آلفاتی خوالاران آدم لاره اعلام قیلامیرکم اوشوی بل نینک ۱ نچی و ۲ نچی و ۳ نچی
و ۴ نچی و ۵ نچی و ۶ نچی و ۷ نچی و ۸ نچی رقم لیک کزیت لار تمام صرف بولونب بنکی دین کزیت آلفوچی لاره
یواریلمایدور و لیکن اول صرف ولتان کزیت لار نینک اورتیغه یاپونیه برلان روسیه اراسیده باشلاتکان اوزوش خصوصیده
بنکی دین برعلیصده ویر باستورویب وهم یاپونیه و کوریه و منجوریه مملکت لاری نینک بلان قرته سینی ی بل یو یارامز

اوشوی بکشنه کونید. ۲۸ نچی مارت ده روسیه لار نینک تمامی جایلا ریده. باشقه دکان اننک کنه بیرامی باشلاب
بر هفته انجیده. تمام بولادور

Изъ приказовъ Главнаго Начальника края.

اول بلند درجه لیک جناب ترکستان کینیرال کوبیرنا توری ۱۳ نچی مارت ده ۲۰ نچی رقم لیک فرمایش ده اعلام
قیلیدورکم زاکامیسیکی اوبلاستی غه تابع کراسنا و ادسکی او یازدیده تورکان ترنمن سلطان نلیچ تیار دردی اوغلی غه
وهم علی بیگ اوغلیغه هم حمید بردی بیرام حمید اوغلیغه وهم حمید ارتی اوغلیغه واسنه تیار جویمه نیاز اوغلیغه هر
قولارغه ولادیمرسیکی باغی ایلان کوزراککه تامماقه و اوستید. هلاکت که نیکان ی خلاص قیلغانی اوچون دیب یازیلکان
کموش میدال فی مرحمت عالی قیلدورلار

اول بلند درجه لیک جناب ترکستان کینیرال کوبیرنا توری ۱۴ نچی مارت ده ۲۳ نچی رقم لیک فرمایش ده معلوم ایلادورلارکیم
جناب کینیرال کوبیرنا توری کانسالاره سیده خدمت قیلا دورکان ابن بیمن دیک خدا پارخان مرحوم اوغلی کالژیسیکی
دیگسرا تور نام لوق چیا که مستحق یواب دور دیب

مذکور ۲۴ نچی ۲۵ نچی رقم لیک فرمایش ده معلوم قیلا دورلارکیم تاشکند شهری نینک مسلمانیه قوادورکان دهه سی نینک
ملا تشی پالیتسیه تاشکند. قمراسی سرت اولغ خواجه سید خواجه اوغلی غه اوغری لاری او شلاکافی اوچون ستانسیلاوسکی
باغی ایلان کوزراککه تامماقه و اوستید. سعی و تورددی اوچون دیب یازیلکان کچیک کموش میدال فی اول بلند درجه لیک
تا کراد بریب دورلار

جناب ترکستان کینیرال کوبیرنا توری نینک مخصوص خدمت لارید. تورغوچی تاشکند لیک شیخ زندطهور دهه سیغه تابع سرت
عبدالرسول مای تاپلندی خان اوغلیغه اوزی نینک قیلا دورکان خدمتیغه بعضی سعی و تورددی قیلغانی اوچون دیب اول بلند
درجه لیک جناب ترکستان کینیرال کوبیرنا توری اوشوی یلده ۱۹ نچی مارت ده ۲۷ نچی رقم لیک یازیلکان فرمایش ایلان
مذکور عبدالرسول غه ولادیمرسیکی باغی ایلان وسیغه تامماقه کنه آتون میدال فی مرحمت ابلاب بریب دورلار

“Туркистон вилюятининг газети” дан

Письмо из Самарканда.

Шهر سمرقند او يازد يېنى قهرالارنى حكومتغه صداقت و رغبت و حسن امتزا جلالى خصوصيد .
بيزلار تركستان اهلىنى حكومت ممتوعه بىن شوكلو روسيه دولتى ايله - بچوس منصوص ياپون بد نسون فى اوزد شوب
توركان ليكى برجه كته ركوبك لاز بىرغه معلوم دور شكركه روسيه غه تابع ۱۳۵۰ ميليون آدم لاز همه اتقانليك ايله دوشمن غه
مال و جان ايله مقابل يولوب توروب دورلار و هر كيم اوز حال بجه مديه و ياردم برماقغه بيل باغلا كان دور جمع نفوس قوه ماله
و عسكره بر بجه كور . اوز دان بر نياس تا بيله توركان دوشمن غه كيلار يقين زمان دو ققغه منظر يولوشو بىرغه هر بر -
علم و خبر ليك عقل سلم ايگى . ايتاه دور شهادت هم بر ادور بيه شكركه بيزنى مسلمان لاز هم حتى عيال و بيله لارى ايله
على قدر حال لارى برجه ملت قمار بغه دولت متبوع و وطن لازى بوليفه مال جان لازىنى صرف قىلب توروب دورلار اوزوش
ميداي بجه مسلمان سادات لاريدان پارليكى بيله دور بيه اوز اختيار لارى ايله طلب قىلب بارا پائىب دورلار يول مسلمان لاز
فرم قران . يعنى تانار قزاي يكت لازى و كا قكار يعنى داغستان طرف لاريدان ايگى مسلمان يكت لازى دورلار روسيه دولت فى
مسلمان اوچون نىست و كيرك ليكى نظام و عادت لازىنى همه غه مساوى برابريكى دين و آين يوزه ميدان هر قوه آزاد
اوز قاعد سيعه عمل فيلسافيه روسيه دولتى مساعد ليكى حكومت دار ليغ مصلوب لار بجه هر بر علم و فضل ايگى اوز غير
تقرين مذهب مقبول و منصوص ايگى آليغ ساليغ و بشقه ما و نانا لازىنى آغير ايمس ليكى خلاصه بنى آدم اوچون تيج و آيساشته
بر حكومت عاليه ليكى بيز تركستان ليك لاريدان كوپ كوپ بىشى بىلب اعتماد و اعتقاد قيلكا بىلارى و حكومت دان و طا
كوركان لارى اوچون اوشبو كورنلا رغه مذكور قىرندا اخلار بيز جان و مال لازىنى اياماى بقدر حال بار هم لازىنى بھاطن
وطن بوليفه و شوكلو ايمير اطور اعظم حضر تلار بىنى استانه لار بجه نثار قىلب مذكور قىرندا اخلار بيز نجه و نجه حوتيه اوشبو
۴ - آى طرف بغه ايمير اطور اعظم حضر تلار بىنى هماون نظر مرحمت لارى ايله باقىش لارى و قوت ليك كورنك لارى ايله
مندان و شكر و مال لار بجه بائل و سر فراز يول دىلار كه روسيه غه تابع ۱۱ ميليون مروط و منوط مجاور بر نجه ميليون
مسلمان فى سبب ضرر يوز قوزل ليكد و الله تعالى پوائفاق و التفات و بر ليك فى بيزلارنى و غلتمىز بىنى روسيه ايمير اطور ليكي فقه
دايم قووب صكر بىر بجه نطر عطا ايلا ب و تركستان و طمىزنى نىج سغلا تاى آين

بيزنى تركستان ليك لار بيز هم كته و كچيك بقدر حال لارى دعا و هديه ايله دولت غه خدمت قىلب توروب دورلار شكر الله
احوال و اطوار لارى سلم و ايمى غه اوخشايدور

آى بر بيزنى قىلمىك ت اولادى بيزلار غه نثار مرحمت لارى و كورنك لارى توغرى دور نظر بىنى سمرقند شهر
و او يازد يېنى بر ايگى ايتليك احوال لاريدان كورسا تا بيله دور پنا نجه شهر بىزنى اكثر خلقى بر بجه اعيان لار بيز ايله جمع لايىب
دعا قىلب هديه جمع لماقغه مقيد يولكان لارى كورنك لار غه ياز بىلب ابدى ايتىين شهر دان تشقارى بر بجه قاضى و وولوستنوى
عليه . هديه جمع لماقغه مقيد يولوب على قدر حال هر بر لارى بر يوز ايگى يوز سوم باكم دانى جمال بىشلى حكومت دارلار غه
نا بشرد ياز سمرقند شهربنى روسيه دولت غه تابع و لكافى اورتكان بر بجه ما بغه ۳۷۰ بىل تمام يولوب ايتكان شهر دان ۴ - ل
بىشرم شمال شرقى طرف بغه و انغ زر افشان درياسى بويى سبه آب يولوسيد ايگى چوپان آتا ديكان كچيك تاغ نيه سيقه يادناه
بر پا بىلكان پادشاهى آچيلماق شهربىزنى ۳۷۰ نجه سنه دور بىنى مخصوص كورنى اوچون بر بجه ما بغه مذكور
چوپان آتاه - بر بجه سمرقند داكى عسكر بيه زوردار غه اويازد و تهرنى قاضى يولوستنوى لارى طرف بىن ضياقت و مهمان دار ليك
و مناسب آب و طعام و هر خيل مشروبات لاز طيار و آماده قيلدى بر بجه عسكرلار و جناب و اينوى كور بىنا طور و بشقه عسكر بيه
كيتبال لاز و تور - لار روسيه امام لارى چيغ ديا و مساجد لاز قىلب روسيه دولت فى بقاسى حضرت ايمير اطور بىزنى
فياده دولت لارى عسكر بىزنى مغلز بىنى دا و ايتكان يعنى استىلا سمرقند داكى توردارنى استراحتى و شهر سمرقندنى اهلى

“Туркистон вилюятининг газети” дан

اخطار

غرضه نيك روسيه قسده شهر ايشلرله
داير مقاله نيك رژيمته و بعضي مکتوبلار به
قاله بندن گله چك هفته درج ايدلوردلر.

باي تفت جامي

فردال ۲۳ دغا و تشا و منسب سلطنت
ايله بربورغ جامع شريفك رسنا نماي
قديه جق. ايشو دعاي مباركه ده خنن عالي
بخارا ايشري دولتي عهدي ايله برابر حاضر
بوله چغري كسي عثمانلي و ايران شاهاناريك
و كليلري و بيكلرجه باي تفت اهل اسلامي
بوله جق در.

ولايترون دعوت اولانلار بياشند غزته
نيزك باش و معمردي بولنوب دعادن سوكره
سمن مهم ايشاردن اونري خيلي هفته ناز
بربورغه قله جقتور.

بشربورغ جامع شريفك تصور و خيال
ايدليرك چوقدن برودره خنن عالي ايشريك
نقودن مقبولسي و بوز بيكلري كچمش
سلطوت نقيدي اولانلش اوله ايدلي بلك
چوق سسلر دغا سكوتيك كلكلك اقتصاد
ايدمك ايدلي.

حمد اولسون عدايه كه دولتنوزك و خننوزك
باي خننله و ... استوزك ر شانه مباركه ست
سلس. تان قوناه جقتور. بولك اهيسته.
و چونه. مادي منوي قوناهيته دائر غزته
مزه و غزته نگرده او قنر بخارا ايدلي كه
نكرارونه حاجت بوقدر. سب اولانلار دن. اهل
خير انان. جانن حق ران اولوب قانن
مناقصي احسان بيورسون.

تركون بر سولله چك دغا و ارسه اوده -
بو باي مفسهك نماي و خدائيك بلكه
كشيك انارسي ايجون اعاملري توقناتيبور
هر كن هر مصلحه حالجه خيره بايشوب حاصل
اولاي بربورغه جامع قونيه تي نامه ارسال
بيورمليغا. نو جاتنج كير بركس ملبون
مسلانك تشافه نقيدي سيد.

بخارا مشتملي

۱۷ نوامره جيفمش «نورويه ورسيه»
تركتانك كلفش بولك بر «مورك فكر
و ملاحظسي درج ايدلش.

نارفي معمر و قهملري شاكده بربورليك
دقشمي جات و نجرته ايت بيكي آكلشليور.
تركتانلي «نور» و بربوركي معلومانه
جان عالي بك هر سه ايكايي بارقمته دورت
مليون و دغا زياده رويبه بايزدمي خير
ورباوب آونق بخارا امارتنك سوي نظمي
بودني يعني ايراد و خراجات دقشمي ترتيب
ايدلك و بو دقشك موادي تركتان كنداك
نور باطونيه. روسيهك سياسي آكلشسته
و بخارا فقرلمته معامره ايدلشي لازم كورديور.
بر چوق حكمدارلك انگليز مافتمسته
فره كوتاك آقجهلري خنن ايدليرك مشور
شيردن دكل ايهده «موروك» املاسه
اعتقاد ايدمميوروز. بو ذت جسته ككاشه
بولك اهيستي هر كس كسي ايدليرك حاله
بخاراك احتياي بالكون بو دن عيارت اولد.
بش دخي بيابورز.

حاضرده و قايي واقعه لرون سوكره دكل.
ككامل آسايش و راحت زمانته بخارا و
روسه جفته خيره خواهه بازده قنر مشير اولد.
بايلرك يادنه اولسه كركشور. بخارا ادارسي
كه اسول كه ستم اويزوده بو سكود
لازم اولان بخارا خيزيه كوز ناشلاق
دكاسره بخاراده نسيقات و تهديدات حسه
و لازمه اجراسه خيره خواهه جاتنه.
بو سكويه قنر روسيه بخاراك داخلي
ايشارنه قديت بق بولش بوتوش و بخاراده
سياسي و اقتصادي بالجهله قنرلريش تامين
و حكم قلمت سبر. لكن شين باجوازميره
كوربه بو سب عرمان روسيه كسي نسيات
دولتنك حديه سوراهنده بولش بر قيلمه
اسلاميك بيورنه قنرلسي قنر ايتيز.
بخارا حكمدارلك و بخارا اداييك
روسيه به شو قنر ايشادي و اهيش وارديكه
سورت دوستاده كور شيلاي و كور شيه چك
بالجهله اصلاحات حشويي قنول ايدلشكارنه
هيچ شيه بوقدر.

بخارا ايله روسيه آرمسته مرحوم مقدر.
تامين خان زمانته عقد ايدلش مقوله
و بربور ايشو مشوله بخاراك حال و ايشقالي
تامين و تامين ايشي ايهده اصلاح ايدره
و تعالينه ماح بر شي دكاشور.

صكر يله آ
آشاميه
خير اولدور
كريدور
قونلن دعوا
آقبا رو
حقوق و شر
شوبندن كره
سه دن بروك
شاساي و
بولك بربور
بولك ايا
آرودوياسي دا
عمومي بي تي
غزته نگرده كره
عقل نه
بالقيسي ايله
بش قيراز كره
ايدره «دور
چيك اولدور
بر آرودويالك
اوسال چوق
سب حيقاراز
تجيك ا
ايشاي و بند
عشمانل حكوت
قوناق و بربور
سياسيات
دكل لسن
كوزي كور
كه كريدور
روسه و ايز
حايه بك
ايلرو كليلور.
مفلسي بول
دكاشور وارسه
فقط روسيه
بو ايشقنسي دا
ناقص كورمك
ايشلر بو
تساي عثمانلي
كشور خوفه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

- فرنگی - احوال کز چو ک؟ مدرس - الحمد لله بخشی
- فرنگی - چنانکز قیوم مملکتدن؟ مدرس - بخارای شریف دن
- فرنگی - قایده بارورسز؟ مدرس - بیت اللهغه
- فرنگی - بخاراده نمه ایش قیلور اید کز؟ مدرس - اهل علم دن بولگانم اوچون مدرس لك قیلور ایدم
- فرنگی - بخارا قندای جای در؟ مدرس - بخارای شریف کتته شهر وهم معدن علوم متکاثره
- فرنگی - بخاراننگ شریف لنگی علمنی کوبلگید نمی؟ یا که میوه ننگ منبع فواکه متوا فره در
- برکتید نمی؟ مدرس - من بولرننگ هر برینی بر عتت مستقلة شرافت دیب بیله من
- فرنگی - میوه سی کوبلگی سبیلی بر مملکت فی شریف دیمک توزوک بولسه کیرانگ
- مدرس - کوب بخشی سز اکثرت علومنی عتت شرافت دیب بیلگن
- فرنگی - توزوک اما بر مملکت ننگ قوه علمیه سینی بیلیم، آنک افراد علماسینی بیلیمگه موقوف در. ایندی بیورگن
- بخاراننگ نقوسی قانچه در؟ مدرس - برادر! من بر اشلك آدم ایدم. بخارا کوچه لریده
- یوروب آدم لرننگ عددینی ساناکانم یوق
- فرنگی - ماشا الله من سرگه موندای بر نکلیف ایتمدم. مگر سز ننگ مملکتده (جغرافیا) او قومایلر می؟
- مدرس - منکه مدرس ایدم. کیچه لرد. درس کوروب کوندوزده
- درس ایتور ایدم. قچان قولوم تیگیبدر که موندای
- «حکایت» کتابلرینی او قوگان بولسه م. موندای کتابلر
- (قصه خوان) کشی لرد. بولادور

بخارای شریک احوال جغرافیہ سی

بخارا خانگی آریا قطعہ سنک اورتہ لرنندہ بولنان ممالک اسلامیکہ نیک الیک مشهوری و الیک بیوکی در۔ شمال و شمال شرقی طرفدن ترکستانک رو۔ سیہ تصرفہ کچمش ولایتلی ایلہ، جنوباً پامیر و افغانستان ایلہ، غرب جنوب۔ بی دن کنہ روسیہ تصرفہ کچمش ترکمنیا ایلہ و غرب جہتدن خیوا الکک۔ سی ایلہ همجوار اولہرق تقریباً ۳۶ ایلہ ۴۲ درجہ عرض شمالی و ۶۰ ایلہ ۶۵ درجہ طول شرقی آرسندہ بولنوب ۶۰۰،۰۰۰ مربع ورست طوپراقدن عبارتدر۔

بیان اوانان حدود ایچندہ طوپراق میدان ایسده بونک پک چوق بیر۔ لری قوملق و تاقیر اولوب آنجق صو بویلی و صو باصار یرلری منبت و معموردر۔ صحرائر یالکتر بض عشیرتله و حیواناتہ مکان اولابیاور۔ تیبب سلسلہ جبالک قوللری اولہرق بخارا الککستدہ (ترک داغی) (آق داغ) و سائر ہض داغلر باردرکہ تا بخارا شہرینہ قدر اوزانورلر و بخارا دن ایلیرویہ کیتدکجہ آچاقلانوب قزل قوم صحراسنہ یتشوب بیترلر۔

افغانستان ایلہ بخارا آرسندہ خط حدود قبول ایلمش (آمو دریا) نامی ایلہ معلوم بیوک نهر و ادیل باردرکہ اوزرنندہ بیوک قایقلر و حاضر دہ بر ایکی روس پاراخودی حرکت ایدرلر۔

طوپلاق، آب حصار، آب سرخ و سائر اوقاقجہ صولر بخارا الککاسندن کچوب آمو دریایہ قوشلورلر۔ الککاجہ الیک نہم الیک برکتبخش ادیل رو سیہ تصرفندہ بولنان سمرقند ولایتدن کچوب کلن (زرافشان) درکہ خو۔ قند داغلرندن چتوب (اسکندر کولندن) کچوب کلور۔ اشبو زرافشان صو۔ بی کچن یرلر بخارانک الیک کوزل و لطاقتلی یرلریدر۔ صو بویلی ہب باغ و باغچہ لکدر۔ آریا اورتہ لرنندہ صوسز طوپراق محصول برمدیکندن اولد قچہ ہر طرفہ زور و اوقاق حریتلر قازیلوب ادیلدن یوز و ایکی یوز ورست مسافہیہ صوکتورلمشدر۔ صوسز طوپراق مالدن حساب اولنمیور ایسده صو یتشن طوپراغک قیمتی زوردر۔ بخارا خانلغنک و علی الخصوص بخارا شہریلہ جوارینک و زرافشان وادیسنک ہواسی دنیانک الیک کوزل ہوالرندن اولوب معیشت و تمدنہ پک مساعدر؛ با خصوص یازباشی بہار پک کوزلدر۔

قارا دەور وە ئۇزۇن ۋاقتلى قارا مەتبوعاتى .

1870 نىچى يىلى - نۇر كىستاننى زەبىت قىلغۇچى «بۇيۇك روسىيە پادىشاھلىقى» نۇر كىستان ئارقىلىق باشقا شەرق مەملەكەتلىرىنى ئىستىلا قىلىش، نۇر كىستاندا خام ئەشيا تەييارلاش ئىشلەرنى كۆتەرەش، تەرەققىگە بۇز ئۇنلا باشلانغان روسىيە سەئاعەتىگە بازار خازارلاش كەبى مەسئەلەلەرنى بۇزۇن قارىغاسى بىلەن مەيدانگە قويدى. بۇ مەسئەلەلەرنى تۇرمۇشقا ئۆتكەرىشكە بۇزۇن خەلقنى ۋە ھەر تۈرلى ئىجتىماعى گروھلەرنى شۇ مەسئەلە تېمەرىگە ئوبلاپ، فىكىرلەرنى بىر جايغا يىغىشتىرىپ، مۇستەھكەم مەفكۇرەدى قورغان بىنا قىلىش كېرەك ئىدى.

بۇزۇن ئۇچۇن، ياخشى قورال مەتبوعاتى ئىدى. مەتبوعاتىنىڭ بۇ توغرىداغى باردامىغا تۇشىنكەن چارخۇ كومەتنى كېلىپ، ئورناشغانىغا 5 يىل ئولماسداناق «سارت» خەلقىغا - نۇر كىستان كۆپچىلىكىگە «مەتبوعاتى» باغشلايدى.

نۇر كىستان گېنېرال گوبىر ئانۇرى فون كاۋفمان «جەنابىلەرى» نىڭ ئەمىر - ئەمرانلەرى بىلەن «نۇر كىستان ولايتى ئىنىڭ كۆزىتى» چىقىدى.

گەزىتەنىڭ 2 نىچى سانىدا، مەقسەت مەرامىدىن بىر شەكىل ئولاراتى مەنە شۇ نەرسە كۆزگە ئۇچرايدى (1).

(1) ئورنىك بولسىن ئۇچۇن كۆپ بىزدە ئىل، ئىلا ۋە تەجرىبىنى ئۆزۈچە كىتەپمەز.

درس ویرمک اصولی قاعده‌لری

(۱) بتون الفبایی بردن کوستروب بیلدرمک آغردره ابتدا اوچ بش حرف کوستروب ضبط ایتدرمک دها سهولتلیدر.

(۲) اووقودیغنی یازمق و یازوب اووقومق الفبایی دها مکمل ضبط ایدوب اونوتمامیه باعث اولدیشندن برنجی درسدن شاگردلری یازی یه باشلا تملیدر.

(۳) بوکا کوره الفبایی تدریجی صورتده حصه حصه اووقوب یازوب حقیقه‌لی‌در، الفبانک آخرینه وارانه قدر شاگرد اووقومق و یازمق ملکه‌سی حاصل ایدر و هر کون بر ایکی یکی حرف کور دیکندن بونلری تیز ضبط ایتیمه هوس ایدر، هم ضبط ایدر.

اشبو قاعده‌اره کوره «خواجه صیانتز» ده الفبا بردن دکل تدریجاً کوسترلمشدر. بوندن اوتری اصولمزه تدریجی دینلمشدر. مثلا برنجی درسده ا آ ب ت ن ر حرفلری کوستریلوب بونلر ایله ارز دیلمزده بعض کلمه‌لر ترتیب ایدلمشدر (اب با

بابا ات بات انا اتا تار نار) کبسی

بونلری مبتدی شاگرد یسکل اووقور و اووقودیغنی ایله کتابه باقوب یازار، یازدقچه دها کوزل ضبط ایدر.

И.Гаспринскийнинг “Рахбари муаллимин” асаридан

برنجی پەردە

[ئىرتە بلەن :

لاهور شەھرى ياقاسندا يەمبەشل ، كىچك بر ئولەن ، گول بوتهلەرى ، آرغۇۋان
ياغاچلارى ھەريان آچلغان ، رحىم بەخش خان كوكلەملەر ئوزره ئوزانب ياتقان . آق ،
« قسقا كە مزول » ، توبەنى تار ، ئوستى كىچك بر ئىستان كىگەن . باشندا ھند فوتەسى ،
آياغندا « بەزار » [ھند كەوشى] .

بر ياندا دلنەۋاز گول تىرب تورادر . گول بوتهلەرى آراسندا سايراب تورغان بر
بولبولنگ يانق ، قايناق تاۋوشى صەحنەدەكى « جم - جت » لىكى تىتب يەرمەكە ...
ئوى ، توشونچە تىنگىزگە ، تالب قالغان رحىم بەخش بولبولنگ تنگەنى بلەن آيلغان بولور ؛
باشن كوتەرور ؛ روھى يوكسەلگە سارى كوز تىكەر ؛ شو دردلە شەنى سايراز :

موڭلى بولبول ، موڭدەش بولدىق كىل ، سايرا
بر قىقىز گولگە مین ھەم توتولدم .
تماغور قوش قاينغو داشلق قىلايلىق
مىن دە سىن دىك يورە گمدەن ئورولدم .

سین تېرەنب ئوتەردە

مىن يىقلب ئىگرەين

سین ئوتلى ئون چكەردە

مىن قانلى ياش توكەين .

[بولبول بر آز سايراب تەر ؛ دلنەۋاز قولنداغى گولگە قالن بر بايتلىق بلەن
قاراب شول قوشوقى ئوقۇر ؛]

“АРАБ ТИЛИ” ФАНИДАГИ АЙРИМ АТАМАЛАР СЎЗЛИГИ

Танвин – келишиқ кўшимчаси ҳамда сўзнинг ноаниқ ҳолатда эканлигини кўрсатувчи белги.

Ташдид – иккиланиш белгиси. Сўз ўртаси ёки охирида икки ундош ҳарф кетма-кет келиб, уларнинг биринчиси ҳеч қандай қисқа унли товуши билан ифодаланмаган ҳолда ундош ҳарфнинг биттаси ёзилади ва устига ташдид белгиси қўйилади ва ўқилганда ҳарф иккиланиб талаффуз қилинади.

Ҳамза – араб алифбосига кирмаган ундош товуш. Ёзувда (ء) белгиси билан ифодаланади.

Қатъий ҳамза – одатда сўз ўртаси ва охирида ¹, ², ³ ҳарфлари, сўз бошида эса фақат ¹ ҳарфи устига қўйилади ҳамза товуши.

Васлали ҳамза – ҳамзанинг яна бир тури бўлиб (¹) сўз бошидагина ишлатилади ва ¹ ҳарфининг устига қўйилади ҳамда икки сўзнинг бир-бирига боғлаб ўқилиш учун “кўприқ” вазифасини ўтайди.

Музаккар – эркак жинсига оид сўзларни билдирувчи атама.

Муаннас – аёл жинсига оид сўзларни билдирувчи атама.

Бирикма олмоши – ўзбек тилидаги эгалик қўшимчаси.

Изофа – қаратқич ва қаралмиш бирикмаси.

Боб – феъл шаклларига нисбатан қўлланилади.

Исм – от, сифат, сон, сифатдош ва олмошларни камраб олувчи сўз туркуми.

Ҳарф – аниқлик артикли, кўмакчилар, боғловчилар ва ундовни ўз ичига олувчи сўз туркуми.

Феъл – феълнинг барча шаклларини ўз ичига олувчи сўз туркуми.

Иккиланган ўзак – уч ҳарфли ўзакнинг иккинчи ва учинчи ҳарфлари бир хил ундошдан иборат бўлган ўзак тури.

Нокис ўзак – ўзак таркибида “нокис ҳарфлар” (², ³, ¹) дан бири иштирок этган ўзак тури.

Соғлом ўзак – ўзак таркибида “нокис ҳарфлар” (², ³, ¹) учрамайдиган ҳамда иккинчи ва учинчи ҳарфлари бир хил ундошдан иборат бўлмаган ўзак тури.

Вазн – сўзларни муайян шаклга солувчи қолип.

Шамсий (қуёш) ҳарф – сўзнинг биринчи ҳарфи бўлиб, аниқлик артикли (¹) қўшилганда артиклниг икинчи ҳарфини ютиб юбориш ҳисобида иккиланиб ўқиладиган ҳарф тури.

Синиқ кўплик – сўзнинг таркиби бузилиши, яъни ўзак ҳарфлар орасига бошқа ҳарфлар қўшилиши орқали ясаладиган кўплик тури. Бунда ўзак ҳарфлар тушиб қолмайди ва уларнинг тартиби ўзгармайди.

Мослашган аниқловчи – аниқловчи билан аниқланмиш сонда, жинсда, келишиқда ва ҳолатда (аниқ ёки ноаниқ) бир-бири билан тўла мослашган бирикма тури.

Мослашмаган аниқловчи – изофага қаранг.

Масдар – отлашган феъл.

